

KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO 2023 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

I. BENDROJI DALIS

Kretingos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biuras) – biudžetinė įstaiga, įsteigta Kretingos rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugsėjo 24 d. sprendimu Nr. T2-258. Juridinių asmenų registre įregistruota 2015 m. gruodžio 14 d., įstaigos kodas 304151508, veiklą vykdyti pradėjo 2016 m. sausio 1 d. Biuras savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais, Kretingos rajono savivaldybės tarybos sprendimais, mero potvarkiais, administracijos direktoriaus įsakymais bei Biuro nuostatais.

Biuro adresas – Vilniaus g. 8, Kretinga. Kretingos rajono savivaldybės administracija 2021 m. lapkričio 29 d. pagal turto panaudos sutartį Biurui perdavė nekilnojamąjį turtą.

Interneto svetainės adresas – www.kretingosvsb.lt, Facebook paskyra <https://www.facebook.com/kretingosvsb/>

Biuras įsteigtas siekiant vykdyti valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms) visuomenės sveikatos misiją – gerinti gyventojų sveikatą bei mažinti sveikatos netolygumus.

Biuro tikslas – rūpintis Kretingos rajono savivaldybės gyventojų sveikata, vykdyti savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūrą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, gerinti gyvenimo kokybę, ugdyti sveikos gyvensenos įpročius, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas.

Pagrindinės Biuro veiklos sritys – visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimas:

- Plėtoti sveiką gyvenseną ir stiprinti mokinių sveikatos įgūdžius ugdymo įstaigose.
- Stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius bendruomenėse bei vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėje.
- Plėtoti visuomenės psichikos sveikatos paslaugų prieinamumą bei ankstyvojo savižudybių atpažinimo bei kompleksinės pagalbos teikimo sistemą.

Biuro finansiniai metai sutampa su kalendoriniais metais.

II. ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

Biuro etatų normatyvai patvirtinti Kretingos rajono savivaldybės tarybos 2022 m. sausio 27 d. sprendimu Nr. T2-21 „Dėl didžiausio leistino darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, Kretingos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure, pareigybių skaičiaus nustatymo, didžiausias leistinas darbuotojų pareigybių skaičius – 24,13 (1 lentelė).

Biuro struktūroje visi darbuotojai tiesiogiai pavaldūs Biuro direktoriui. Padaliniai neįsteigti, tačiau Biuro veiklos pobūdis nulemia savitą personalo veiklos modelį. 2 administracijos darbuotojai, 1 psichologas, 4 visuomenės sveikatos specialistai veiklą vykdo Biure, 18 visuomenės sveikatos specialistų dirba 19-oje Kretingos rajono savivaldybės ugdymo įstaigų ir jų skyriuose.

2023 m. gruodžio 31 d. Biure dirbo 23 darbuotojai (2 administracijos darbuotojai ir 21 specialistai).

Pareigybė	Etatų skaičius	Darbuotojų skaičius
Administracijos darbuotojai	1,5	2
Visuomenės sveikatos specialistai biure:	4,5	3
Visuomenės sveikatos specialistas-maitinimo organizatorius	1,00	1
Psichologas	1,00	1
Visuomenės sveikatos specialistai, vykdančys sveikatos priežiūrą mokyklose	16,13	16
Iš viso	24,13	23

1 lentelė. Pareigybių skaičius 2023 m. gruodžio 31 d.

III. KVALIFIKACIJOS TOBULINIMAS

Siekiant užtikrinti kokybišką visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą savivaldybės gyventojams, Biuro specialistams sudarytos sąlygos dalyvauti kvalifikacijos kėlimo mokymuose, seminaruose, konferencijose. Per 2023 metus visuomenės sveikatos specialistai ir administracijos darbuotojai dalyvavo įvairiuose tiksliniuose mokymuose.

IV. VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO FINANSAVIMAS

Visuomenės sveikatos biuro lėšų šaltiniai yra valstybės biudžeto lėšos ir savivaldybės biudžeto lėšos (2 lentelė, 3 lentelė).

Eil. Nr.	Lėšų šaltinis	Suma (Eur)			
		2022 m.		2023 m.	
1.	Valstybės biudžeto lėšos (specialioji tikslinė dotacija)	380000,00		397700,00	
2.	Savivaldybės biudžeto lėšos	74461,00		82587,00	
	Iš viso:	454.461,00		480.287,00	
3.	Kretingos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos	Savivaldybės biudžetas	VSB biudžetas	Savivaldybės biudžetas	VSB biudžetas
	Maudyklų vandens ir smėlio kokybės tyrimų programa	1922,00		1950,44	-
	Programa „Mokymų ciklas būsimiems tėvams“	1400,00	40,00	1680,00	-
	Programa „Vasaros stovykla – gamtos paslaptys“			1013,00	7457,00
	Kretingos rajono savivaldybės triukšmo matavimo tyrimai			2499,20	
	Iš viso:	3.322,00	40,00	7.142,64	7.457,00

2 lentelė. Finansavimo šaltiniai.

2023 metais Biure dirbančių visuomenės sveikatos specialistų ir administracijos darbuotojų bendrai priskaičiuotas vidutinis darbo užmokestis – 1498,00 Eur per mėnesį, ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dirbančių visuomenės sveikatos specialistų vidutinis darbo užmokestis – 1446,00 Eur per mėnesį, mokyklose dirbančių visuomenės sveikatos specialistų vidutinis darbo užmokestis – 1464,00 Eur.

Darbo užmokestis (Eur)	Socialinio draudimo įmokos (Eur)	Prekės ir paslaugos(Eur)	Turtas (Eur)	Iš viso (Eur)
Savivaldybės biudžeto lėšos				
72680,00	1415,00	738,00	-	81951,00
Valstybės biudžeto tikslinės lėšos deleguotai funkcijai - mokinių visuomenės sveikatos priežiūrai ir visuomenės sveikatos stebėsenai ir stiprinimui užtikrinti				
296585,00	4922,00	65023,00	-	366600,00
Valstybės biudžeto tikslinės lėšos deleguotai funkcijai – smurto, savijudybių, priklausomybių, prekybos žmonėmis prevencijai užtikrinti				
15300,00	22,00	15578,00	-	31100,00

3 lentelė. 2023 m. finansavimo paskirstymas.

V. SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ORGANIZAVIMAS KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS UGDYMO ĮSTAIGOSE

2023 m. Biuras vykdė visuomenės sveikatos priežiūrą mokyklose, profesinio ugdymo mokykloje ir ikimokyklinėse ugdymo įstaigose. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai veiklą vykdė priskirtoje vienoje arba keliuose ugdymo įstaigoje, atsižvelgiant į mokinių skaičių. Sveikatos priežiūrą mokyklose organizavo ir koordinavo Biuro visuomenės sveikatos specialistė, atsakinga už vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūrą. Esant poreikiui ir galimybėms, į ugdymo įstaigas buvo kviečiami lektoriai, paskaitas taip pat skaitė visuomenės sveikatos specialistai.

Mokyklose 2023 metais Biuras organizavo:

- „Stresas prieš egzaminus“ 10 paskaitų;
- „Sporto šventės“ 3 užsiėmimai;
- „Lytiškumas dienos šviesoje“ 18 paskaitų;
- „Psichoaktyvios medžiagos, jų vartojimo pasekmės“ 5 paskaitos;
- „Priklausomybės ligų veidai: progresavimas, pasekmės, išeitys“ 7 paskaitos.

Mokyklose dirbančios visuomenės sveikatos priežiūros specialistės mokiniams vedė įvairias paskaitas sveikos mitybos ir nutukimo prevencijos, fizinio aktyvumo, psichikos sveikatos, aplinkos sveikatos, rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencijos, tuberkuliozės, užkrečiamų ligų, asmens ir burnos higienos, traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencijos temomis.

VI. SVEIKATOS STIPRINIMO RENGINIAI KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖJE

FIZINIS AKTYVUMAS.

Visuomenės sveikatos biuras organizavo:

- Funkcines mankštas bendruomenei (70 treniruočių);
- Mankštas senjorams 65+ (71 treniruotės);
- Jogos treniruotės (76 treniruotės);
- Kineziterapijos mankštas (40 treniruočių);
- Žygiai gyventojams (2 žygiai).

SVEIKA MITYBA IR NUTUKIMO PREVENCIJA.

Visuomenės sveikatos biuras organizavo:

- „Kas yra sveika mityba – praktinė paskaita“ (20 dalyvių),
- „Funkcionalus maistas ir fizinis aktyvumas (40 dalyvių),
- Kūno masės analizė gyventojams (100 dalyvių).

SVEIKATOS STIPRINIMO PROGRAMA, SKIRTA ŠIRDIES IR KRAUJAGYSLIŲ BEI CUKRINIO DIABETO PROFILAKTIKAI.

Visuomenės sveikatos biuras organizavo:

- 4 psichologo užsiėmimai,
- 3 gydytojo dietologo paskaitos,
- 4 gydytojo kardiologo paskaitos,
- 3 mitybos specialisto konsultacijos kiekvienam programos dalyviui;
- kineziterapijos mankštos kiekvienam programos dalyviui.

Programą pabaigė 7 dalyviai.

VISUOMENĖS SVEIKATOS RĖMIMO SPECIALIOJI PROGRAMA.

Visuomenės sveikatos biuras organizavo 4 programas, kurias finansavo Kretingos rajono savivaldybė:

1. Programos „**Mokymų ciklas būsimiems tėvams**“ tikslas – būsimiems tėveliams suteikti žinių ir išmokyti įgūdžių pasiruošiant svarbiam gyvenimo etapui – šeimos pagausėjimui ir kūdikio priežiūrai. Siekiant didinti būsimų tėvų sveikatos raštingumą, ugdyti sveikatos bei tėvystės įgūdžius, „Mokymų ciklo būsimiems tėvams“ metu buvo suorganizuotos paskaitos įvairiomis temomis: „Gimdymas“, „Natūralus kūdikio maitinimas“, „Kūdikio priežiūra pirmaisiais mėnesiais“, „Pogimdyvinė depresija“. Paskaitose dalyvavo 112 asmenų.
2. Programa „**Vasaros stovykla – gamtos paslaptys**“. Tikslas – vaikų sveikatos raštingumo gerinimas. Baigė 80 vaikų.
3. Programos „**Kretingos rajono maudyklų vandens ir smėlio kokybės turimai**“ tikslas – ištirti vandens ir smėlio kokybę Kretingos rajono rekreacinėse zonose bei įvertinti jų atitikimą higienos normoms. Tyrimai atlikti 2023 m. gegužės-rugsėjo mėnesiais 7 rekreacinėse zonose. Kretingos rajono maudyklos, vadovaujantis Lietuvos higienos normoje patvirtintomis maudyklų vandens kokybės stebėsenos nuostatomis, 2023 metų maudymosi sezono laikotarpiu atitiko higienos normą.
4. Programos „**Kretingos rajono savivaldybės triukšmo matavimo tyrimai**“ buvo atlikti triukšmo lygio matavimai.

PRIKLAUSOMYBIŲ KONSULTANTŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS.

Kretingos rajono savivaldybėje teikiamos priklausomybių konsultanto paslaugos priklausomiems asmenims ir jų šeimos nariams. Priklausomybių konsultantas Biure dirba 8 val. per savaitę 2023 m. suteiktos 304 konsultacijos, paslaugas gavo 62 asmenys.

SAVIŽUDYBIŲ INTERVENCIJOS ĮGŪDŽIŲ MOKYMAI.

2023 m. organizuoti savižudybių intervencijos įgūdžių mokymai. Mokymus baigė 133 asmenys.

PSICHOLOGINĖS GEROVĖS IR PSICHIKOS SVEIKATOS STIPRINIMO PASLAUGŲ TEIKIMAS.

Biure individualias konsultacijas teikia psichologas, vienam klientui skiriamos 6 nemokamos konsultacijos. 2023 m. suteiktos 260 individualios konsultacijos. 2023 m. vykdyti grupiniai psichologo užsiėmimai: šokio-judesio terapija (8 užsiėmimai), emocijų pažinimo grupė (4 užsiėmimai), streso valdymo mokymai (8 užsiėmimai), mamų palaikymo grupė (8 užsiėmimai).

PIRMOS PAGALBOS MOKYMAI KRETINGOS RAJONO GYVENTOJAMS.

Organizuoti pirmosios pagalbos mokymai Kretingos rajono gyventojams. Mokymu metu instruktorė pravedė mokymus kaip atpažinti gyvybei pavojingas būkles, kaip suteikti pirmąją pagalbą, atlikti gaivinimą, kokie žingsniai organizuojant pagalbą, kaip naudotis defibriliatoriumi.

VII. VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENA

2023 m. buvo renkami 2023 metų (pagal duomenų šaltinių teikiamą informaciją) Kretingos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos būklę atspindintys rodikliai: gyventojų mirtingumas, gimstamumas, sergamumas neinfekcinėmis ir infekcinėmis ligomis, traumų skaičius ir pan.

Analizuojant Kretingos rajono savivaldybės gyventojų sveikatą, pastebėta, kad 2022 m. didžiausias sergamumas buvo kvėpavimo sistemos ligomis. Dažniausiai pasitaikančios kvėpavimo sistemos ligos buvo ūminės viršutinių kvėpavimo takų infekcijos, gripas. Antroje vietoje didžiausias sergamumas - kraujotakos sistemos ligomis.

PRIORITETINĖS SVEIKATOS SRITYS

Atsižvelgiant į 2022 m. Kretingos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos rezultatus, detaliam analizuoti buvo pasirinktos trys prioritetinės Kretingos rajono savivaldybės gyventojų sveikatos problemos. Šių problemų identifikavimo tikslas yra įvertinti, kokia esama situacija savivaldybėje ir kokių priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą.

Pirmoji prioritetinė problema -padidėjęs bandymų žudytis skaičius.

2022 m. Kretingos rajone bandymų žudytis skaičius didėjo (18 asmenų bandė nusižudyti) ir yra didesnis už Lietuvos vidurkį, o savižudybių skaičius dar dviem asmenimis daugiau negu 2021 metais (viso 9 asmenys atėmė sau gyvybę).

Bandymų žudytis rodiklio didėjimas gali reikšti geresnį atvejų registravimą. Svarbu paminėti ir tai, kad šis rodiklis atspindi tik sveikatos priežiūros įstaigose gydytus asmenis – jei tyčia susižaloję asmenys į gydymo įstaigas nesikreipia (pvz., jų susižalojimai nėra tokie rimti), jie nepatenka į oficialią statistiką. Be to, su savižudybėmis susijusios temos vis dar yra stigma ir žmonės, patekę į gydymo įstaigą, dažnu atveju prašo nerašyti šios diagnozės, bandydami apsaugoti nuo gėdos ar kitų galimų socialinių ar emocinių pasekmių. Analizuojant Kretingos rajono savižudybių skaičių pagal lytį matyti, kad 2022 m. vėl registruota moterų savižudybių atvejų, tačiau vyrų savižudybių skaičius išlieka >8 kartus didesnis.

Vieno žmogaus savižudybė skaudžiai paveikia bent 6 asmenis, tarp kurių yra ne tik šeimos nariai, bet ir nusižudžiusį asmenį artimiau pažinę žmonės. Dažniausiai asmuo, kuris galvoja apie savižudybę, aplinkiniams siunčia ženklus apie savo ketinimą. Į bet kokias žmogaus mintis apie savižudybę arba jam nebūdingą nuotaiką ar elgesį reikia atkreipti dėmesį, bandyti ieškoti kontakto su žmogumi, stengtis jo išklausti bei padėti rasti profesionalią pagalbą.

Retais atvejais savižudybė būna impulsyvus, neapgalvotas veiksmas. Dažniausiai prieš bandymą nusižudyti seka ilgas procesas. Nėra vienos savižudybės priežasties. Neatsiejamas

savižudybės rizikos veiksnys yra praeityje patirtos psichologinės traumos, nutrūkę socialiniai ryšiai, santykiai su artimaisiais ir t.t.

Kretingos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro vykdomos veiklos savižudybių prevencijos tema:

1. organizuojami baziniai savižudybių prevencijos mokymai savivaldybės gyventojams, įstaigoms;
2. organizuojami psichologų konsultacijų teikimas ir grupiniai užsiėmimai gyventojams;
3. organizuojamos priklausomybių konsultanto paslaugos 18 m. ir vyresnio amžiaus asmenims, kuriems pasireiškia lengvi streso, nerimo, nemigos, depresijos bei psichologinės adaptacijos požymiai.

Antroji prioritėtinė problema – išaugęs traumų rodiklis dėl nukritimų 65+ m. amžiaus grupėje.

Pagyvenę žmonės yra tarp pažeidžiamiausių visuomenės grupių, tad jų sveikatos ir saugos klausimams turi būti skiriamas didesnis dėmesys. 2022 metais Kretingos rajone traumas dėl nukritimų, 65 m. ir vyresnių asmenų grupėje, patyrė 118 gyventojų (78 moterys, 40 vyrų). Ši problema savivaldybėje yra vis pasikartojanti.

2022 m. Kretingos r. savivaldybės 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenys daugiausia patyrė klubų ir kojų sužalojimų, bei pečių lanko ir rankos sužalojimai dėl kurių buvo gydomi stacionare. Kretingos rajone sužalojimus dėl nukritimo dažniau patyrė moterys nei vyrai. Daugiausiai nukritimų įvyko nepatikslingus įvykio vietas, tačiau pagal sužalojimo vietą, galime manyti, kad šie nukritimai įvyko gatvėje paslydus, taip pat nemažai traumų dėl nukritimo patyrė namuose.

Kretingos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras vyresnio amžiaus gyventojams organizuoja fizinio aktyvumo užsiėmimus.

Trečioji prioritėtinė problema – padidėjusios nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais.

Kretingos rajono savivaldybėje 2022 m. nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, rodiklis patenka tarp savivaldybių, kuriose situacija yra blogesnė lyginant su šalies vidurkiu. Kretingos rajono savivaldybėje 2022 m. nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda buvo 40 atvejų (2021 m. 19 atvejų).

Šiandien narkotikų rinka žymiai permainingesnė ir dinamiškesnė nei prieš 20 metų, taip pat vis mažiau sutelkta į augalinės kilmės medžiagas. Kelia nerimą į Europos rinką kasmet didėjančiais kiekiais plūstančios naujos, neištirtos psichoaktyvios medžiagos. Daugelyje valstybių šios medžiagos kelia rimtų socialinių ar sveikatos problemų. Savo kelią į rinką randa reklamuojamos kaip natūralūs ar legalūs produktai. Prieš 10 metų šių narkotinių medžiagų buvo galima gauti tik „pogrindyje“, šiuo metu šis įsigijimo būdas dar pasitaikantis, tačiau dažniausiai naujos psichoaktyvios medžiagos įsigijamos „teisėtai“ internetu rečiau specializuotose parduotuvėse.

Dažniausiai naujos psichoaktyvios medžiagos įsigijamos internetu kaip jau seniai žinomų narkotikų pakaitalas, tačiau parduodami kaip maisto papildai, vaistai, buitinės priemonės („odos valikliai“). Šios medžiagos parduodamos ir vartojamos kaip tabletės, kristalai, impregnuoti lapeliai, „markutės“, suktinės, žoliniai mišiniai, milteliai, druskos ir pan. Rinkoje pasirodo ir neįprastos formos naujos psichoaktyvios medžiagos, pavyzdžiui, nosies purškalai ir skystis elektroninėms cigaretėms.

Kretingos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras įgyvendina psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją bendrojo ugdymo mokyklose. Siekiama į prevencinę veiklą įtraukti ne tik moksleivius, bet ir jų tėvus. Vykdo informacinės socialines kampanijas siekiant gerinti gyventojų informuotumą. Kasmet vykdomas specialistų kompetencijų tobulinimas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos kokybei užtikrinti. Organizuojamos diskusijos, individualios konsultacijos, mokymai psichologinei būsenai gerinti

VIII. BENDRADARBIAVIMAS

2023 m. sudarytos 4 neterminuotos bendradarbiavimo sutartys su: Nevyriausybinė organizacija VšĮ „Sveikim kartu“, Užimtumo tarnyba prie LR socialinės apsaugos ministerijos (Klaipėdos KAD Kretingos skyrius), Odontologijos klinika UAB „Gidentus“, VšĮ „Krizinio nėštumo centras“.

IX. BAIGIAMOJI DALIS

Biuras siekia nuolat tobulėti, siekti užsibrėžtų tikslų bei racionaliai ir efektyviai išnaudoti turimus išteklius. 2023 m. planuojama bendradarbiavimo su naujais partneriais plėtra, mokinių sveikatos priežiūros organizavimo tobulinimas.

Direktorė

Edita Lenkauskaitė

2024 m. kovo 26 d.
